

Nr 354.

Av herr **Holmström** i Gävle, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition, nr 50, angående försvarsväsendets ordnande.*

På grund av tjänstens art måste pensionering av militära befattningshavare ske vid betydligt tidigare ålder än vad som är fallet med övriga statsanställda. Samtliga underofficerare och det stora antal officerare, som icke nå högre än till kaptensgraden, måste nämligen avgå med pension vid uppnådda 50 levnads- och 30 tjänsteår. Undantag därifrån utgöra vissa kategorier inom intendenturkåren. Majorer och överstelöjtnanter måste i regel avgå med pension vid 55 års ålder.

Då officerarnas och underofficerarnas löner sällan medgiva ingående av äktenskap, förrän de överskridit 30-års-åldern, inträffar således pensionsåldern oftast vid en tidpunkt, då barnens uppfostran och utbildning ännu ej är avslutad, utan vanligen just då denna ställer sig som mest dyrbar. En minskning just då av familjens inkomster från lönen till det vida lägre pensionsbeloppet gör det sålunda så gott som undantagslöst nödvändigt för pensionärerna att skaffa sig civilförsörjning till familjens underhåll. De knappa lönerna hava helt naturligt icke ens för de sparsammaste av familjeförsörjarna räckt till för att samla någon sparpenning.

Men det är helt naturligt synnerligen svårt att till den på en bestämd dag inträffade tidpunkten för avgång ur tjänsten få en lämplig civilianställning. Endast i enstaka undantagsfall inträffar det, att en sådan finnes att tillträda just då, även om förberedelser från vederbörande pensionärs sida gjorts åratals i förväg.

Före 1914 möjliggjorde gällande bestämmelser en mjukare övergång. Då hade nämligen officerare och underofficerare rätt att kvarstå i tjänst tre år efter uppnådd pensionsålder, men kunde när som helst under dessa år avgå. Vid den tidpunkt, då en civilianställning kunde tillträdas, ägde befattningshavaren sålunda att lämna sin militärtjänst.

Rätten till respitår borttogs emellertid 1914. Ur försvarets synpunkt är däremot ingenting att invända. Förändringen bidrog till officers- och underofficerskårernas förnygring och medförde fördelar ur flera synpunkter.

För de enskilda pensionärerna blevo konsekvenserna däremot helt annorlunda. Den förut medgivna fristen på tre år för avvaktande av tillfälle att tillträda civilianställning hade bortfallit. Och endast ett fåtal kunde — som nyss framhållits — bliva lyckliga nog att samtidigt med avskedet få ett nytt

verksamhetsfält. Kom arbetstillfället senare, var vederbörande under melantiden helt hänvisad till sin knappa pension. Erbjöds tillfredsställande befattning tidigare, var situationen ännu olyckligare. Det gällde i så fall att avgöra, huruvida man för att få civilbefattningen skulle avgå ur militär-tjänsten och avstå från *alla* pensionsförmåner.

Ur många synpunkter vore det en obestridlig förmån, om det kunde införas en anordning, som medförde respitårens fördelar utan deras nackdelar. Detta kan ske genom stadgandet av rätt till vissa övergångsår, exempelvis tre, *före* uppnåendet av pensionsåldern. Under dessa år skall officeren eller underofficeren hava rätt att lämna sin tjänst utan att för den skull avstå från pensionsrätten för all framtid. Givetvis måste under tiden från ett sådant avskedstagande till den för graden fastställda pensionsåldern en viss minskning av pensionen göras liksom också pensionsavgifter alltjämt betalas. Men vid uppnådd pensionsålder skall vanlig pension utgå.

De för staten ekonomiska konsekvenserna av den föreslagna anordningen äro naturligtvis inga att tala om. Men anordningen skulle för staten medföra den stora fördelen, som består i en frivillig utgallring av de äldsta officerarna och underofficerarna, varigenom yngre krafter få rycka fram, skapande större fältduglighet åt officers- och underofficerskårerna. Det i förtid avgångna befälet bleve samtidigt ett mycket värdefullt tillskott till reservpersonalen.

Jag får därför hemställa, att riksdagen, oberoende av ett beslut i övrigt med anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försvarsväsendets ordnande, måtte besluta

att till "de av Kungl. Maj:t med riksdagen antagna grunder för pensionering av arméns befäl och underbefäl med vederlikar samt angående tiden för avgång ur tjänst" (Sv. förf. saml. 1877: 22 s. 1, 1919: 540, 1923: 296) föga följande bestämmelse: "Envar av förenämnda ämbets- och tjänstemän dock obetaget att söka och erhålla avsked med pension under en tid av tre (3) år, räknat före dagen för pensionsålderns inträdande, varvid pensionen, beroende av huruvida befattningshavaren avgår 3, 2 eller 1 år i förtid, skall utgå med resp. $\frac{27}{30}$, $\frac{28}{30}$ och $\frac{29}{30}$ av det belopp, befattningshavare vid hel pension i innehavande grad skulle hava åtnjutit, därest han kvarstått, och med rätt att med fortsatt inbetalande av pensionsavgifterna vid uppnådd pensionsålder erhålla hel pension i enlighet med innehavande grad" samt

att denna bestämmelse skall träda i tillämpning fr. o. m. den 1 juli 1925.

Stockholm den 19 januari 1925.

Nils Holmström.